

СЕКЦІЯ 3. ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧІ СТУДІЇ

Чорний І.В., д-р філол. наук, професор, завідувач кафедри українознавства

Харківський національний університет внутрішніх справ

ПОСТАТЬ ЛЕСІ УКРАЇНКИ В ПОВІСТІ ЛАДИ ЛУЗІНОЇ «КАМ'ЯНА ГОСТЯ»

Повість «Кам'яна гостя» (2011) входить до циклу «Київські відьми» сучасної російськомовної української письменниці Лади Лузіної. Згаданий цикл складається з дев'яти різних за обсягом та жанровою формою творів, поєднаних між собою місцем дії – Києвом та головними героїнями – трьома сучасними молодими киянками, яким судилося стати хранительками рідного міста (києвицями). Повість «Кам'яна гостя», як і цикл Лади Лузіної в цілому майже не досліджувався в сучасному літературознавстві. Є лише кілька друкованих рецензій на деякі з творів циклу, стаття О.І. Петухової, присвячена повісті «Микола Мокрий», та багато мережевих рецензій та відгуків на твори письменниці, які написано непрофесійними аматорами. Поза тим дослідження «Київських відьом» надає нам певний матеріал для формування уяви щодо розвитку сучасної фантастики України, її жанрових форм та проблематики. Повість «Кам'яна гостя» цікава, насамперед, тим, що в ній авторка чи не вперше в своїй творчості звертається до відтворення визначної постаті української культури.

«Кам'яна гостя» належить до групи так званих «культурологічних» творів Лади Лузіної, які базуються на осмисленні музичних, літературних, архітектурних та мистецьких творів, пов'язаних з Києвом. Тут дійовими особами зазвичай виступають відомі історичні особи, які уславились, працюючи в «матері городів руських» (Ахматова, Булгаков, Врубель, Городецький та ін.). Авторку «Київських відьом» цікавить, насамперед, епоха Срібного століття, розквіт культури модерну. У «Кам'яній гості» з'являється постать геніальної української поетеси Лесі Українки, яка також є уособленням модерністської епохи.

У повісті отримує подальший розвиток одна з головних ідей, на якій базується увесь цикл «Київські відьми»: взаємовплив Міста й людей. Київ впливає на городян, проте й кияни також впливають на рідне місто. Читач стає свідком карколомної історії про те, як Київ намагався врятувати одну з найславніших своїх дочок і як це йому, на жаль, не вдалося. Лада Лузіна розповідає цю історію, використовуючи прийом персоніфікації. Важливу роль у розвитку сюжету повісті відіграють загадкові покинуті київські будинки,

населені надприродними істотами (ожилими каріатидами та іншими елементами архітектурного оздоблення будов). Будинки звертаються до людей (києвиць) по допомогу, намагаючись врятувати своїх улюблених мешканців.

Традиційно для поетики «культурологічних» творів Лади Лузіної, сучасність у «Кам'яній гості» тісно пов'язана з минулим. Задля розгадки таємниці будинку Ричарда героїні мандрують у минуле, вивчаючи історію створення будівлі. До аналізу залучаються численні культурологічні матеріали, мистецтвознавчі довідки тощо.

Самої Лесі Українки практично немає серед персонажів повісті. Лише одного разу «реальна» поетеса постає на сторінках «Кам'яної гості» в дуже короткій побутовій сценці. Проте вона присутня в творі у якості «Deusexmachina» всемогутньої богині-Матері, яка здатна творити чудеса й змінювати долі людей. Її сила духу є настільки великою, що сам тисячолітній Київ схиляється перед Лесею, визнаючи її зверхність. Символічним є мотив кам'яної статуї поетеси, яка нібито роздвоюється. З одного боку це реальний монумент на честь Лесі Українки роботи Г.Кальченко та А.Ігнащенка, встановлений на київській площі імені Лесі Українки. З іншого дух Лесі втілюється в двох каріатидах з будинку Ричарда на Андріївському узвозі, 15. Ці чудернацькі створіння перетворюються на Мавок з «Лісової пісні» й отримують немов би частки душі, пам'яті реальної Лесі Українки.

Як і в багатьох «культурологічних» творах Лади Лузіної, у «Кам'яній гості» широко використано інтертекст, узятий з творів Лесі Українки, насамперед, драматичних: «Лісової пісні», «Іфігенії в Тавриді», «Камінного господаря», «У пущі». Авторка використовує як дослівні цитати, запозичені зі згаданих творів, так і певні сюжетні елементи (наприклад, мотив кохання міфологічної істоти (мавки) до людини). Через усю повість проходить мотив жертвовного, високого кохання, яке очищує людину, підносить її до рангу божества. Лада Лузіна намагається реконструювати постать Лесі Українки, дати власне трактування певних обставин її життя та творчості.

Гомон А. М., канд. філол. наук, доцент
Национальный технический университет
«Харьковский политехнический институт»

**ИРОНИЧЕСКАЯ ДЕМОНОЛОГИЯ ЛЕОНИДА АНДРЕЕВА:
«ПОКОЙ» (1911)**

На 1910-е годы приходится следующий этап творческой эволюции Л.Н. Андреева, проявившейся прежде всего в еще большем тяготении к иронии